

Samen Bijbellezen in een multiculturele groep

Ds. Simon de Kam, Verbindend specialist migrantenkerken PKN

Ds. Esther van Schie, Stichting Geloofsinburgering

Inhoud

1. Inleiding.....	4
2. Uitgangspunten.....	5
3. Het leiden van een multiculturele groep.....	7
3.1 Intercultureel werken.....	7
3.2 Leiding geven aan een multiculturele bijbelleesgroep.....	9
4. Setting en gastvrijheid.....	13
5. Opzet van de bijeenkomsten.....	13
6. Marcus: 10 lessen.....	15

Bijlagen

Bijlage I	Powerpoint met aantekeningen: introles
Bijlage II	Powerpoint met aantekeningen: les 1
Bijlage III	Tips om een nieuwe groep te beginnen
Bijlage IV	Bijbellezen met Nederlanders
Bijlage V	Tips om verder te lezen

1. Inleiding

Voor u ligt een lessenserie over het bijbelboek Marcus. De lessen zijn ontstaan omdat er na de grote toestroom van migranten in 2017 veel christenen in actie kwamen en contact zochten met de nieuwkomers. Gelijktijdig zochten veel van de nieuwe migranten het contact met de kerken op. Soms wilden ze een sociaal netwerk vinden, soms ging het erom om geloof te delen. Op een heel aantal plaatsen gingen en gaan mensen met elkaar in gesprek over geloof. Daaruit ontstaan dan regelmatig bijbelleesgroepen. Deze groepen waarin met elkaar de Bijbel gelezen wordt, zijn bij uitstek groepen waarin ontmoeting vanuit wederzijdse gelijkwaardigheid en acceptatie plaats kan vinden. Niet alleen dat, maar het samen bijbellezen leidt vaak ook tot verdieping van het geloof, juist omdat een ander (cultureel) perspectief helpt om nog eens heel goed te kijken naar de inhoud van wat je met elkaar aan het lezen bent. Zo wordt Efeze 3:18 in de praktijk gebracht: *'Dan zult u samen met alle heiligen de lengte, de breedte, de hoogte en diepte kunnen begrijpen, ja de liefde van Christus kennen die alle kennis te boven gaat, opdat u zult volstromen met Gods volkomenheid.'*

Bijbellezen in een multiculturele groep is dus ontzettend waardevol in allerlei opzichten, maar het heeft ook wel de nodige voetangels en klemmen. Mogelijke hobbels zijn voor een groot deel terug te voeren op multiculturele verschillen, verschil in taalniveau of het werken met vertaling, uiteenlopende wederzijdse verwachtingen en het niet voorhanden zijn van bruikbaar materiaal. Met de voorliggende serie over Marcus willen we materiaal beschikbaar stellen dat voor deze groepen bruikbaar is en waarin rekening gehouden wordt met bovengenoemde hobbels.

Bij deze handleiding die geschreven is voor de initiatiefnemers van multiculturele bijbelleesgroepen horen 11 lessen in powerpoint. De lessen zijn te downloaden van de sites van de protestantse kerk in Nederland en van stichting Geloofsinburgering.

We wensen u Gods zegen bij het gebruik van de lessen. Vragen, opmerkingen en aanvullingen op het materiaal zijn van harte welkom. U kunt een eventuele reactie sturen naar s.dekam@protestantsekerk.nl of esthervanschie@geloofsinburgering.nl

2. Uitgangspunten

Bij het samen bijbellezen zijn er een aantal uitgangspunten gekozen die hieronder beschreven worden:

1. Absolute gelijkwaardigheid. In de ontmoeting met mensen met een recent migratie verleden zullen we extra bepaald worden bij onderlinge verschillen. Over het algemeen hebben Nederlanders ten opzichte van hen een bevoorrechte positie in de maatschappij. Ze spreken de taal vloeiend en ze zullen in veel gevallen een makkelijker leven hebben dan de migranten, doordat ze een vaak een gesetteld sociaal netwerk, een beter huis, een betere baan en beter loon hebben. Daarbij hebben ze over het algemeen minder trauma's in hun rugzakje en regelmatig ook een hoger educatieniveau.

Vaak zie je Nederlanders hierdoor vanuit een (onbewust) superioriteitsgevoel omgaan met migranten. 'Ik zal jou wel helpen, jij bent zielig'. Dat is een houding die we bij het samen bijbellezen zeker willen vermijden. Het is belangrijk te onderkennen dat Nederlanders in veel (maar niet in alle) opzichten maatschappelijk een bevoorrechte positie hebben en dat dat de onderlinge verhouding waarschijnlijk beïnvloedt. Juist als we ons dat realiseren kunnen we er op letten. Het mooie van samen bijbellezen is dat het de mogelijkheid biedt dat deze dingen nauwelijks een rol spelen. Voor Gods aangezicht is iedereen gelijk. Er is in Christus geen ruimte voor superioriteit op grond van etniciteit, gender of maatschappelijke status: *'Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen, u bent allen één in Christus Jezus'*. (Galaten 3: 28).

Wezenlijke gelijkwaardigheid is het uitgangspunt. Voorwaarde voor een succesvolle groep is dat de leider van de groep die grondhouding aan wil nemen en daarop sturen. Gelijkwaardigheid betekent natuurlijk niet dat er geen duidelijke leiding gegeven mag worden aan een groep. Juist groepen waarin verschillende culturen samenkomen gedijen beter als je als leider richting en veiligheid kan bieden aan de deelnemers!

2. God spreekt door de Bijbel. De Bijbel is meer dan een literair interessant religieus boek. Het is een verzameling teksten waardoor God tot mensen spreekt. In de bijbelleesgroepen is er dan ook ruimte om te kijken wat er geschreven is en wat er bedoeld wordt, maar er zal ook vooral geprobeerd worden om de deelnemers in gesprek en verbinding te brengen met de teksten. Dus staat vooral de vraag centraal: Wat zegt God hier en hoe verhoudt zich dat tot jouw leven op het moment? Anders geformuleerd kun je zeggen dat het er in de bijbelleesgroepen vooral om gaat dat mensen individueel en als groep God ontmoeten in de Bijbel. Daarom beginnen we de bijeenkomsten ook met een gebed om leiding van Gods Geest als we de Bijbel lezen. Dat geeft ook een ontspannen houding: waar de Bijbel open gaat, is God aan het werk.

3. Bijbellezen is niet 'los verkrijgbaar'

Als je de anderen gelijkwaardig ziet aan jezelf en samen voor Gods aangezicht luistert naar zijn woorden, zal je zien dat er een relatie ontstaat tussen iedereen in de groep. Dat is mooi en het betekent dat je de dingen die voor jou belangrijk zijn zal kunnen delen. Het is goed dat je daarin een voorbeeld geeft. Als jij als leider open bent, zullen anderen dat ook sneller zijn. Ook in je eigen leven gaat vast niet alles van een leien dakje. Het is goed als er een veilige omgeving is waarin je dat kan delen als dat relevant is. Je eigen zorgen delen is niet verkeerd, het kan heel zinvol zijn. Gelijktijdig zullen ook de deelnemers van hun leven willen delen. Soms blijkt dan dat er levensgrote problemen zijn. Dat kan op allerlei gebieden zijn. Huisvesting, relatie, werk, geloof, trauma. Soms is er hulp nodig. Ga dat dan niet uit de weg. *'Als een broeder of zuster nauwelijks kleren heeft en dagelijks eten tekort komt, en een van u zegt dan: 'Het ga je goed! Kleet je warm en eet smakelijk!' – zonder de andere te voorzien van de eerste levensbehoeften, wat heeft dat voor zin?' (Jakobus 4: 15,16).*

Natuurlijk hoef je niet alles zelf te doen en vragen kunnen ook irreëel zijn, maar als het nodig is, zoek dan naar oplossingen, bijvoorbeeld in samenwerking met de diaconie van je gemeente.

4. Een verhalende insteek. Juist omdat er zoveel verschillen zijn tussen de deelnemers in etniciteit, taalniveau, educatieniveau en ook religieuze achtergrond hebben we voor een narratieve insteek gekozen in de bijbelleesgroepen. Het bespreken van verhalen met elkaar maakt dat mensen op verschillende manieren kunnen aanhaken en maakt het cognitieve aspect minder belangrijk. In deze pilot hebben we gekozen voor een aantal verhalen uit Marcus en willen we gelijktijdig de rode lijn van het bijbelboek laten zien.

5. Iedereen is welkom. We vinden het belangrijk te benadrukken dat iedereen welkom is bij de bijbelleesgroepen. Dit geldt nadrukkelijk ook voor degenen die geen christen zijn en/of een andere religieuze achtergrond hebben. Het geeft hun de gelegenheid om laagdrempelig kennis te maken met de Bijbel. Wel is het belangrijk dat mensen die geen christen zijn openstaan om op een positieve manier met de Bijbel aan de slag te gaan. Ook van christenen die deelnemen vraagt het respect als er mensen zijn die de Bijbel anders zien dan zichzelf. Het is goed daar als leiding op bedacht te zijn. Als iemand op zoek is naar een meer apologetische cursus kan bv doorverwezen worden naar de Alphacursus (www.alpha-cursus.nl) of de Al Massiracursus (www.almassira.jouwweb.nl), die specifiek missionair van aard zijn. Als mensen op zoek zijn naar een kring waar studie centraal staat dan biedt de plaatselijke gemeente vaak voldoende mogelijkheden.

3. Het leiden van een multiculturele groep

3.1 Intercultureel werken

Het bijbellezen in een multiculturele groep is in feite gewoon bijbellezen. Wat het verrijkend maakt en tegelijkertijd moeilijk is de interculturele component. Intercultureel is dan de communicatie tussen verschillende culturen. Het is van belang de cultuur van de ander serieus te nemen en bruggen proberen te slaan. Als dat lukt is het een leerzame ervaring voor iedereen. Over interculturaliteit is veel geschreven. Misschien heb je wel eens een training daarover gevolgd. Cultuur heeft te maken met hoe je naar de wereld kijkt, hoe je in relaties staat, hoe je je leven vorm geeft en ook met hoe je communiceert en waarover. Kortom het beïnvloedt alle aspecten van het leven. Culturen kan je op verschillende manieren indelen: je kan ze bijvoorbeeld verdelen naar fijnmazige en breedmazige culturen, naar de mate waarin eer en schaamte een rol spelen, naar 'hot' en 'cold' cultures etc. Het voert hier te ver daarin een keuze te maken, maar in bijlage II vind je een aantal suggesties om te lezen. Dat bevelen we van harte aan. Daarnaast is het een tip dat als je met een specifieke cultuur veel te maken hebt en je weet daar eigenlijk niets van dat het een heel laagdrempelige instap is om eens een reisgids van het betreffende land te lezen. Op internet is natuurlijk ook veel te vinden. Belangrijker dan het hebben van heel specifieke kennis van een bepaalde cultuur is het ontwikkelen van culturele sensitiviteit. Denk niet te snel dat je het wel weet. Ook tussen bijvoorbeeld verschillende Aziatische of Arabische culturen kunnen grote verschillen zijn.

Wordt het met elkaar optrekken in zo'n groep nu heel ingewikkeld en bijna onmogelijk? Dat valt wel mee. Als je oprecht in de ander geïnteresseerd bent en er wederzijds vertrouwen, liefde en respect is, dan kan je veel blunders maken en kan je ook veel wederzijds onbegrip hanteren. Overigens is ook humor een sterk wapen in de strijd! En de gouden tip: vraag het gewoon als je dingen niet begrijpt in gedrag of uitspraken van anderen. Voor leiders van multiculturele bijbelleesgroepen bieden we overigens ook coaching aan, daarvoor kan je je aanmelden bij de mensen genoemd in het voorwoord.

Hieronder vind je een niet uitputtende lijst van een aantal thema's die kunnen spelen in een multiculturele groep en waar je waarschijnlijk mee geconfronteerd gaat worden. Daarna volgt een aantal aandachtspunten die specifiek zijn voor het leiden van bijbellezen in een multiculturele groep.

a) Cognitie versus intuïtie

Nederlanders leven in het tijdperk na de Verlichting. Dingen kunnen begrijpen met je denken en het verstand is de norm. Empirische wetenschap is de belangrijkste bron van kennis voor veel westerlingen. Dat neem je mee als je gaat bijbellezen en dat beïnvloedt ook je manier van geloven. Voor veel migranten is de wereld van het intuïtieve veel reëler en ook even waardevol. Wat geef je voorrang bij een gesprek over de bijbel? Zijn er mogelijkheden om beiden aan de orde te laten komen en met beide insteken je voordeel te doen?

b) Reproductie versus eigen mening

In een heel aantal culturen is het schoolsysteem veel meer gericht op reproductie dan op het formuleren van eigen vragen en meningen. In Nederland is dat precies andersom. Sommige migranten kennen grote delen van de Bijbel uit hun hoofd en zijn niet gewend kritische vragen te stellen over bijvoorbeeld betrouwbaarheid en inspiratie. Sommigen zullen het daarom vooral fijn vinden om naar de mening van iemand anders te luisteren. Uiteraard is dit per cultuur en ook per persoon heel verschillend. Probeer deelnemers te stimuleren om een eigen mening te vormen en die met elkaar te delen.

c) Individuele versus groepscultuur

Waar bij westerse culturen het 'ik' centraal staat, staat in veel andere culturen het 'wij' centraal. Een mening heb je en vorm je met elkaar. Geloven doe je met elkaar. Leaders zijn belangrijk. Je hebt veel over voor jouw groep. Dit is een nauwelijks te onderschatten verschil. Het is belangrijk je te realiseren dat ook de Bijbel in een groepscultuur ontstaan is. De cultuur van de Bijbel staat vaak veel dichter bij de niet-Westerse culturen waar het 'wij' ook heel belangrijk is. Deelnemers vanuit een meer gemeenschappelijke cultuur zullen daarom bepaalde elementen in bijbelverhalen op een andere manier bekijken en beter kunnen begrijpen. Vraag hen daar actief naar als de tekst er aanleiding toe geeft, zodat anderen daarvan kunnen leren.

d) Eer en schaamte

Eer en schaamte zijn belangrijke waarden voor veel migranten. Gezichtsverlies dient voorkomen te worden. Het is dan ook niet handig als Nederlandse leider of deelnemer in een groep op directe wijze zeggen dat iemand een fout maakt. Het kan zomaar zijn dat diegene uit schaamte nooit meer op komt dagen. Dit botst soms met waarden die Nederlanders weer het allerbelangrijkst vinden, zoals bijvoorbeeld eerlijkheid.

e) Beleefdheid

Verbonden met het bovenstaande thema is beleefdheid. Ook uit respect voor jou als groepsleider zal iemand uit een eer/schaamte cultuur niet snel 'nee' in je gezicht zeggen. 'Kom je morgen?' 'Ja.' En dan komt diegene niet. Hij zegt dat niet omdat hij niet eerlijk is of omdat hij je voor de gek wil houden, maar hij zegt 'ja' omdat hij respect wil tonen en het niet ongemakkelijk voor je wil maken als hij 'nee' zou zeggen. Iemand uit een westerse cultuur is dan gemakkelijk beledigd. Hij voelt zich niet serieus genomen als iemand zegt dat hij komt en dan doet hij het niet.

f) Gender

Dit is iets om op te letten. In Nederland wordt heel losjes met man/vrouw verschillen omgegaan. In veel andere culturen niet. Een Nederlandse vrouw die op visite gaat bij een man bedoelt daar vaak niet iets raars mee. Ze wil hem misschien gewoon helpen de bijbelteksten te lezen. Mogelijk interpreteert hij dat heel anders als hij in een andere cultuur opgegroeid is. Omgekeerd geldt dat nog meer: als man bij een vrouw alleen op visite gaan. Dat is onverstandig, ook al nodigt ze je uit beleefdheid binnen. Dit verschil is met name belangrijk als het gaat om Oosterse culturen, let daar goed op. Voor migranten uit westerse landen speelt dit misschien nauwelijks een rol.

g) Discriminatie

In onze samenleving komt discriminatie veel meer voor dan je denkt. Veel van onze groepsleden hebben hier ongetwijfeld mee te maken gekregen. Het is belangrijk discriminatie in onze groepen op alle manieren te vermijden. Heb het er eens over in de groep. De meeste mensen, of ze nu Nederlander of migrant zijn, lijden aan een zekere mate van ethnocentrisme, oftewel de gedachte dat jouw cultuur het beste is. Het zit ingebakken. De grenzen van je eigen cultuur overschrijden blijft bijzonder ingewikkeld. Toch is het de moeite waard. Het is aan alle kanten verrijkend om zo veel mogelijk over de schutting te kijken en je eigen vaststaande culturele grenzen te relativeren.

3.2 Concrete tips voor het begeleiden van een interculturele bijbelleesgroep:

Hieronder een aantal dingen waar je op moet letten als je aan de slag gaat als groepsleider van een interculturele bijbelleesgroep:

a. Taalgebruik

Let op je taalgebruik! Gebruik als voertaal eenvoudig Nederlands, het liefst in hoofdzinnen met weinig bijzinnen. Spreek langzamer dan je gewend bent en articuleer duidelijk. Als mensen je wazig aan gaan kijken of niet lachen om je grapjes, kan dat betekenen dat ze geen idee hebben wat je zegt. Als je iets vraagt en je krijgt geen antwoord, doe het dan niet zo, dat je jezelf beantwoordt en gewoon verder gaat. Mogelijk zijn mensen te beleefd om te vragen of je het nog een keer wilt zeggen. Vermijd het gebruik van uitdrukkingen en spreekwoorden. Als je tegen iemand zegt: 'Nee joh, ben je gek?' kan hij bijvoorbeeld onsterfelijk beledigd zijn. Check of mensen begrepen hebben wat je zegt. Je kan bijvoorbeeld af en toe te vragen of mensen je kunnen samenvatten.

Maak zoveel mogelijk gebruik van tolken als mensen nog niet genoeg Nederlands spreken. Dat kan iemand van buiten de groep zijn, maar zo iemand zal vaak lastig te vinden zijn. Je kan het ook in de groep proberen op te lossen. Laat bijvoorbeeld degene die het het beste kan voor de anderen vertalen. Dat is meteen een goede oefening. Het kost tijd, maar het levert veel begrip van de tekst of les op. Tenslotte is het doel niet om mensen Nederlandse les te geven- hoewel het wel behulpzaam zal zijn bij het verbeteren van Nederlands en mensen er ook vanwege dat doel naar toe zullen komen. Veel mensen vinden het ook plezierig woorden te leren om in het Nederlands over geloof in God te kunnen praten.

b. Taalniveau

Deze lessen over Marcus zijn over het algemeen goed te volgen door mensen die taalniveau A2 of hoger hebben, zeker als ze naast een Nederlandse Bijbel een Bijbel in hun eigen taal beschikbaar hebben. Het is goed dat de eerste les even te checken. A2 is het niveau dat mensen hebben als ze de het inburgeringsexamen hebben gehaald. Als mensen dit niveau nog niet hebben is het noodzakelijk iets met vertaling te regelen. Bijbels in diverse vreemde talen zijn te bestellen via www.bijbelvereniging.nl.

c. Non-verbale communicatie

Let ook op wat je non verbaal communiceert. Vaak zal je geen idee hebben... Doe je je schoenen uit of niet? Soms is dat belangrijk (voor veel Oosterse en Aziatische culturen). Hang je onderuit in je oude kloffie? (Voor jou betekent dat misschien dat je je op je gemak voelt, voor die ander disrespect voor zijn/haar aanwezigheid). Zit je met je benen over elkaar en wijst je voetzool naar iemand? (Jij zit comfortabel, die ander voelt feilloos aan dat je hem niets waard vindt). Wenk jij iemand met een gebaar naar je zelf toe? (Jij denkt dat je iemand naar je toe wil hebben, die ander denkt dat hij weg moet). Geef je meteen bij binnenkomst thee? (Jij bent gastvrij, die ander denkt misschien dat hij niet lang mag blijven). Geef je een koekje bij de thee? (Jij denkt:

‘Gelukkig, er zit er nog precies voor ieder 1 het pakje’, die ander denkt: ‘Dat is gierig, ik zet altijd een hele schaal op tafel’). En zo kan het nog even doorgaan. Hier heb je veel aan gezonde nieuwsgierigheid. Observeer en vraag ernaar, check hoe anderen dingen ervaren! En leg uit hoe dat voor jou is.

d. Cultuurverschillen

Bovenstaand principe van de gezonde nieuwsgierigheid ‘observeer en vraag ernaar’ is ook goud waard met betrekking tot andere cultuurverschillen. Benoem de verschillen in de groep. Niet alleen tussen Nederlanders en migranten, maar juist ook tussen de verschillende migrantengroepen onderling. En kijk of je er met elkaar om kunt lachen! Daarnaast is het belangrijk om voor jezelf tot een wat dieper begrip te komen. Dus zoek op internet of in de bibliotheek eens wat literatuur over de culturen van de mensen die in je groep zitten. Een laatste tip: in veel groepen zitten wel mensen die een soort culturele tolk voor je kunnen zijn. Vraag het ze: waar lopen jullie tegenaan als ik de groep leid, wat begrijp je niet, wat zou ik beter kunnen doen?

e. Bijbelgebruik

Voor veel culturen is het onnavolgbaar wat Nederlanders met hun Bijbels doen. We hebben oude exemplaren, strepen erin, stoppen ze zonder hoes in een plastic zakje, leggen ze op de grond en zetten er desnoods ons kopje koffie bovenop. En we zouden hem ook nog gerust met onze schoen wegschuiven, als hij op de grond in de weg lag. Probeer dat soort dingen te vermijden, dat wordt heel snel als disrespect voor de God van de Bijbel opgevat. Met betrekking tot bijbelgebruik is het een goed idee om de mensen te stimuleren om hun Bijbel in hun eigen taal mee te nemen. Lees de teksten hardop voor. Misschien kan iedereen om beurten in de eigen taal een vers voorlezen. Dat niet iedereen dat begrijpt is niet erg, je kan dan in je eigen Bijbel mee lezen. Voor mensen van sommige culturele achtergronden is het heel bijzonder om zelf de Bijbel te gaan lezen en erover na te denken, omdat dat vooral een taak voor de voorganger of de priester is. Daarom is het een goed idee dit zelf lezen te stimuleren. Dat is ook één van de redenen waarom er bij deze cursus huiswerk gegeven wordt in de vorm van het thuis lezen van enkele hoofdstukken. Wat betreft de bijbelvertaling, is het goed om een aantal Bijbels van dezelfde uitgave in het Nederlands beschikbaar te hebben. Je kan dan de hoofdstukken op bladnummer laten opzoeken. Dat is makkelijk. Het is een lastige keuze welke Nederlandse bijbelvertaling je het beste kan gebruiken in je groep. De meest moderne gangbare vertaling is de NBV. Die wordt nogal eens in nieuwere parallel Bijbels gebruikt, bijvoorbeeld in het Chinees/Nederlands. De Bijbel in Gewone Taal is in eenvoudig Nederlands. Dat is op zich plezierig als je hem alleen zou gebruiken. Omdat de zinnen echter zoveel afwijken van de oorspronkelijke bijbeltekst is hij vaak wel ongeschikt om naast de Bijbels in de talen van de migranten te gebruiken. Als zij dan hun eigen tekst (die vaak heel dicht bij het Grieks/Hebreeuws van de grondtekst ligt) aanhouden tegen de tekst van de Bijbel in gewone taal zijn ze helemaal de draad kwijt. Een derde optie zou daarom de Herziene Statenvertaling kunnen zijn. Die tekst is makkelijker te vergelijken. Het nadeel daarvan is weer dat Nederlands moeilijker is.

f. Andere communicatiemiddelen

Naast taal zijn er veel andere communicatiemiddelen. In de cursus proberen we daar gebruik van te maken: beeldmateriaal, muziek en drama bijvoorbeeld. Kijk wat bij jouw doelgroep past en probeer dingen uit om te zien wat bij de groep aanslaat en wat niet. Misschien past bijvoorbeeld de Jesus film op Youtube of 'The gospel of John' film. Voor sommigen zal het plezierig zijn niet alleen in een kringetje te zitten en samen te praten over het onderwerp, maar daar ook op andere manieren mee bezig te zijn. En vergeet niet hoeveel je al communiceert in gastvrijheid en door dingen samen te doen.

g. Verwachtingen

Probeer je van tevoren te realiseren wat je verwacht van de groep. Zijn die verwachtingen reëel? Als je bijvoorbeeld vooral werkt met (semi)analfabeten kan je andere dingen verwachten van een groep dan wanneer je werkt met hoogopgeleiden. Datzelfde geldt bijvoorbeeld waar het gaat om achtergrondkennis van het christelijk geloof. Misschien moet je je verwachtingen bijstellen! Het is goed om ook met de groep te bespreken wat ieders verwachtingen zijn.

h. Invloed

Wees je bewust van je invloed! Voor een aantal van de culturen sta je als leraar/leider/predikant op een voetstuk. Mensen zijn dan gewend veel van je aan te nemen. Wees je daarvan bewust en ga zorgvuldig om met wat je communiceert!

i. Ethische verschillen

Je kunt erop wachten dat vanuit de verschillende culturele achtergronden van de mensen ook heel verschillende ethische oordelen ontstaan. Misschien (waarschijnlijk) denken jullie anders over onderwerpen als euthanasie, abortus, homoseksualiteit en man/vrouw verhoudingen. Laat dit niet tot thema worden van de bijbelleesgroep als het niet uit de bijbeltekst opkomt. En ga in andere gevallen met een zo open mogelijke blik naar elkaar en naar de tekst op zoek naar handvaten. Over sommige dingen zal je van mening blijven verschillen. Dat mag. Sterker nog, als het lukt dat van elkaar te accepteren en elkaar toch als broeder/zuster te blijven zien, heb je veel gewonnen.

j. Gezamenlijk leiderschap

Een mooie aanrader en uitdaging is om te kijken of het je lukt om de groep van meet af aan te leiden en voor te bereiden samen met iemand uit een andere cultuur. Dan geef je meteen een goed voorbeeld van hoe dat kan.

k. Andere godsdiensten

Als er in je groep mensen van een andere godsdienst zitten ga daar dan wijs mee om. Wees niet negatief over hun godsdienst en ga niet in discussie over wat er nu beter is. Dat is niet het doel van de bijbelleesgroep. Natuurlijk zijn hun vragen aan de bijbelteksten welkom en dat zal vaak verdiepend werken voor het gesprek in de groep. Mogelijk zal je buiten de groep om met hen een afspraak kunnen maken om op hun specifieke vragen in te gaan.

4. Setting en gastvrijheid.

Een gastvrije atmosfeer is heel belangrijk. Zorg ervoor dat iedereen zich op zijn gemak voelt. De beste setting voor de cursus is bij iemand thuis. Vermijd zoveel mogelijk grijze kerkzaaltjes met jaren '80 kleedjes. Je kunt mensen in je huis uitnodigen, of om beurten bij één van de groepsleden thuis bij elkaar komen. Vaak stellen mensen het op prijs als mensen in hun huis te gast zijn. Zo stel je anderen ook in staat om actief betrokken te zijn in de vorm van het aanbieden van gastvrijheid. Het helpt als het gezellig is (muziekje? kaarsje?) en er wat te eten en te drinken is. Denk ook hier aan de culturele component, zorg dat er ruim te eten en drinken is, dan voelen mensen zich bijzonder welkom. Je kunt natuurlijk gewoon koffie drinken (met veel koekjes) met elkaar, maar laat je verrassen als mensen het leuk vinden om eten te koken voor bij de bijeenkomst. Juist een maaltijd verbindt en is een laagdrempelige manier om met elkaar in contact te zijn. Je zou er ook voor kunnen kiezen om dit altijd te doen. Dat vraagt dan natuurlijk wel meer van de organisatie.

5. Opzet van de bijeenkomsten

De lessen gaan over Marcus. Het centrale idee is om een bijbelboek (in dit geval dus Marcus) door te gaan in een beperkt aantal lessen (voor Marcus zijn het er in totaal 10) en zo een overzicht te geven van het geheel. Er ontstaat dan als het ware een kapstok waaraan de verschillende gedeelten opgehangen kunnen worden. Dit helpt om de grote lijn van de Bijbel te begrijpen. Niet alle gedeelten worden in de groep gelezen. Het is de bedoeling dat de cursisten de hoofdstukken van tevoren thuis lezen en dat dan in de groep een aantal belangrijke kernverhalen besproken wordt. Natuurlijk is het bij iedere bijeenkomst ook belangrijk om ruimte te geven aan vragen die bij de deelnemers thuis zijn opgekomen. Het is niet de bedoeling om een diepgaande bijbelstudie van Marcus te leveren, maar een methode die helpt om samen Bijbel te lezen en daarover in gesprek te gaan. Het gaat dus om de interactie met elkaar en met de Bijbel. De bijeenkomsten zijn iedere keer hetzelfde opgezet. Ze bestaan uit vijf onderdelen, die allemaal hun waarde hebben in het geheel van de bijeenkomst. Het gaat om de volgende onderdelen:

1. Koffie & bijpraten

Als mensen binnenkomen, neem dan ruim de tijd voor de relatie. Drink koffie en geef gelegenheid om bij te praten, het laatste nieuws uit te wisselen en te delen hoe het met iedereen gaat. Dit is belangrijk, samen intercultureel bijbellezen is in hoge mate relationeel werk. En als iemand te laat is, stoort dat niet.

2. Verhaal & uitleg

Vervolgens gaat de cursus verder met een gebed om Gods Geest en nabijheid voor de rest van de ochtend. Dan volgt een gedeelte aan de hand van de PowerPoint met een informatief karakter. Het doel hiervan is dat de grote lijnen helder worden. Dit is meer lesgevend, maar kan ook interactief zijn.

Hierbij kan je verschillende werkvormen gebruiken in aanvulling op de PowerPoints. Je kan bijvoorbeeld om de beurt een vers lezen en degene die gelezen heeft laten samenvatten wat er gelezen is. Of eerst het hele verhaal uitlezen, iedereen zijn Bijbel dicht laten doen en het met elkaar proberen na te vertellen. Of misschien zijn er zoveel vragen op het gebied van tekstbegrip dat je vooral aan het uitleggen bent. Ook in zo'n geval hoef je trouwens niet alleen aan het woord te zijn. Je kunt de vraag ook in de groep leggen: Heeft iemand een idee wat hier gezegd wordt? Tip bij dit onderdeel: let op afwijkende versnummering in sommige Bijbels in andere talen. Zorg dat iedereen het juiste vers voor zich heeft. Geef iedereen genoeg tijd het één en ander op te zoeken. Bij dit onderdeel kan ook de relatie met de context van het bijbelgedeelte gelegd worden en kan er aandacht zijn voor de begrippen in het bijbelgedeelte die problemen opleveren en verheldering nodig hebben. Dit onderdeel is wel belangrijk, maar het is goed in de gaten te houden dat het vooral gaat om het proces van samen bijbellezen. Het is geen bijbelstudie waarbij iedereen naar een expert luistert. Je hoeft dus zelf geen theoloog te zijn om dit onderdeel te doen. Uiteraard is het wel goed om het bijbelgedeelte zelf thuis te lezen en voor te bereiden.

3. Activiteit & gesprek

Tijdens dit half uur gaan de deelnemers samen een creatieve opdracht doen. Meestal zal dit in groepjes van twee of drie zijn. Tijdens de activiteit praten ze samen over een gespreksvraag naar aanleiding van het bijbelgedeelte. Het is handig als dit groepjes zijn van mensen die dezelfde taal spreken. Je zal dat waarschijnlijk niet altijd verstaan, maar dat is ook niet nodig. Als het goed is heeft de tekst hen zelf geraakt en deze ervaringen kunnen uitgewisseld worden. Deze vorm lijkt vooral goed bij (migranten)vrouwen aan te slaan. Zij zijn graag met hun handen en met iets creatiefs bezig en vinden het makkelijk daarbij te praten. Voor sommige groepen zijn deze activiteiten wat minder aantrekkelijk. Sla ze dan gewoon over. Je kunt de gespreksvragen ook zonder de activiteit bespreken.

4. Persoon & leven

Bij dit onderdeel gaat het erom dat het begrip van wat er in de tekst staat en wat dat de deelnemers heeft opgeleverd in verbinding gebracht wordt met hun eigen leven. In een groter groepje helpen gespreksvragen erbij om die slag te maken. In sommige lessen vormen 3 & 4 één geheel vanwege de tijd.

5. Zegen & zin

Tenslotte is er de gelegenheid om de bijeenkomst samen terug in Gods handen te leggen. Dit onderdeel bestaat uit drie elementen: een gebed, een lied en een zegen. In het gebed kunnen de persoonlijke voorbeden die de deelnemers aandragen aan bod komen. Je kunt daar als gespreksleider voor bidden. Mooi is het ook, afhankelijk van de groep, als de deelnemers voor elkaar bidden in een gezamenlijk gebed. Dat kan natuurlijk gerust in ieders eigen taal. Na het gebed volgt een lied. In de PowerPoint is telkens een liedsuggestie opgenomen met een link naar YouTube. Het zijn meestal bemoedigende liederen in eenvoudig Nederlands. Als er een overheersende taal/cultuur is kan je er ook voor kiezen om in die taal een lied te zingen. Je kunt daar bijvoorbeeld op www.songs2serve.nl suggesties voor vinden. Tenslotte spreek je als groepsleider een zegen uit die op de PowerPoint is opgenomen en wens je elkaar een goede week. Er is voor gekozen iedere keer dezelfde zegen op te

nemen. Je kunt ook een andere zegen kiezen natuurlijk. Op de PowerPoint vind je ook huiswerk voor de volgende keer. Mensen kunnen ook deelnemen als ze dat niet doen, maar het helpt enorm als ze het bijbelgedeelte al eens rustig thuis gelezen hebben.

De totale duur van een bijeenkomst is idealiter 2 uur. Voor een ochtendgroep zou het programma er bijvoorbeeld zo uit kunnen zien qua tijdsverdeling: - 9.30-9.45 koffie & bijpraten - 9.45-10.15 verhaal & uitleg - 10.15-10.45 activiteit & gesprek - 10.45-11.15 persoon & leven - 11.15-11.25 zegen & zin. Pas op de slides de tijden aan voor je eigen groep.

6. Marcus: 10 lessen

De lessen bestaan uit PowerPoints met bijbehorende beschrijving. Het is dus belangrijk om ervoor te zorgen dat je een goed werkende laptop met beamer en boxen hebt. Geluid is ook belangrijk: als je groep niet zo goed in zelf zingen is, kan je samen naar het lied luisteren of misschien meezingen met de YouTube versie. De tekst op de PowerPoints is bewust eenvoudig gehouden. Dit is gedaan met het oog op degenen die nog niet zo goed Nederlands spreken. Je kunt makkelijk dia's toevoegen, als jouw groep bijvoorbeeld behoefte heeft aan meer achtergrondinformatie, of dia's weglaten, als het voor jouw groep te veel is. Werk je liever zonder beamer of is er geen beamer voor handen, dan kun je een de presentatie vrij gemakkelijk als handout afdrukken voor de deelnemers. Zo hebben ze de rode draad van de bijeenkomst voor zich waarnaar je kan terugverwijzen als de gesprekken teveel gaan afdwalen van thema en tekst ('Zullen we weer verder gaan bij slide nummer?')

De bijbehorende PowerPoints zijn te downloaden vanaf www.geloofsinburgering.nl/bijbellezen en www.pkn.nl/bijbellezenindemulticulturelegroep